

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۷/۲۱

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۴/۱۲/۱۸

لیلا مرندی^۱، میترا معنوی راد^۲، فرهاد ساسانی^۳

بررسی تکوین هویت ایرانی در گرافیک معاصر ایران با رویکرد تحلیل گفتمان (مطالعه موردی: توجه به هنر ایران باستان در پوستره‌های فرهنگی دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی به عنوان نشانه‌های هویت ایرانی)

چکیده

مسئله هویت یکی از مهم‌ترین مسائل هنر گرافیک معاصر ایران از بدو شکل‌گیری بوده است. چگونگی رسیدن به گرافیکی با هویت ایرانی هسته اصلی این مسئله بوده است. نخستین پاسخ به این مسئله، که از همان ابتدای شکل‌گیری و نضج این هنر در ایران شکل گرفت، بر مبنای توجه به میراث تاریخ هنر ایران، ساخته و پرداخته شد. بر اساس این پاسخ، راه حل رسیدن به گرافیکی با هویت ایرانی، در توجه به میراث بصری تاریخ هنر ایران نهفته است. نمود عینی این پاسخ را می‌توان در استفاده پوستره‌های فرهنگی خلق شده در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی از عناصر بصری آثار هنری مربوط به ایران باستان مشاهده کرد. مسئله این مقاله حول این کردار شکل گرفته است. این مقاله به دنبال آن است که منشأ فکری، اجتماعی و تاریخی کردار مفصل‌بندی عناصر بصری مرتبط با هنر ایران باستان در پوستره‌های فرهنگی دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی به عنوان کرداری هویت بخش را پیدا کند. این پژوهش، تحقیقی تاریخی، توصیفی و تحلیلی بوده و برای رسیدن به پاسخ مسئله و هدف تحقیق، از روش گردآوری داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و اسنادی بهره جسته است و از نظریه گفتمان و روش تحلیل گفتمان لاکلا و موفه به عنوان چارچوب نظری و روش‌شناختی استفاده کرده است. در پایان، مقاله به این نتیجه رسیده است که کردار مفصل‌بندی عناصر بصری مرتبط با هنر ایران باستان در پوستره‌های فرهنگی دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی، امری گفتمانی بوده است که در متن گفتمان مسلط هویتی این دوره یعنی «گفتمان ملی‌گرایی» یا به تعبیر این تحقیق «گفتمان ایرانیّت» شکل گرفته و معتبر شده است.

کلیدواژه‌ها: گرافیک معاصر ایران، هویت ایرانی، گفتمان ایرانیّت، پوستره‌های فرهنگی دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی.

۱. کارشناس ارشد ارتباط تصویری، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء(س)، استان تهران، شهر تهران
E-mail: leila.marandi@gmail.com
 ۲. استادیار گروه ارتباط تصویری، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء(س)، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)
E-mail: mrad26@hotmail.com
 ۳. دانشیار گروه آموزشی زبان شناسی همگانی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهراء(س)، استان تهران، شهر تهران
E-mail: fsasani@alzahra.ac.ir
۵. این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد لیلا مرندی با عنوان تطورات گفتمان‌های هویتی و تاثیر آن در گرافیک معاصر ایران (دهه ۴۰ و ۵۰ شمسی) به راهنمایی دکتر میترا معنوی راد و مشاوره دکتر فرهاد ساسانی در دانشگاه الزهراء(س) است.